ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΟΥ ALBERT JEAN

Ο ΘΕΙΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΛΗ ΚΑΡΔΙΑ

Μιὰ ἀχτίδα ἥλιου ἐπρόβαλε ἀνάμεσα ἀπὸ δυὸ σύννεφα, πέρασε τὸ τζάμι τοῦ παραθύρου καὶ μπῆκε χαρωπὴ μέσα στὸ σαλονάκι στὸ ὁποῖο ἔπιναν μετὰ τὸ γεῦμα τὸν καφὲ τους ὁ γέρο ζωγράφος Ραβιγιάρ, μὲ τὸν ἀνηψιό του τὸν Μπερτράν Ραβιγιάρ, ἐπίσης ζωγράφο, ποὺ εἶχε ἔρθει ἀπ' τὸ Παρίσι γιὰ νὰ ἰδῆ τὸν γέρο θεῖο του.

— Μπορεῖς νὰ μοῦ ἀφιερώσης ἀκόμη μιὰ στιγμή ; ρώτησε δειλὰ - δειλὰ ὁ θεῖος.

Ὁ νέος χαμογέλασε μὲ συγκατάθεση.

— Ἤθελα νὰ σοῦ δείξω τοὺς τελευταίους μου πίνακες, ἐξηκολούθησε ὁ γέρος. Ὦ ! Ξέρω καλὰ ὅτι ἡ ζωγραφική μου δὲν σ' ἐνδιαφέρει καθόλου. Ἐγὼ εἶμαι τῆς παλαιᾶς σχολῆς. Ξέρω ὅτι γιὰ σένα εἶμαι ἕνας ὀπισθοδρομικός, ποὺ δὲν ἔχω πειὰ πέρασι.

— Ὦ, ὄχι δά, θεῖε μου ! φώναξε γελῶντας ὁ ἀνηψιός.

Τὸ «ὄχι δά» ἐκεῖνο, τὸ εἶπε μὲ τόνο τόσο ἀδιάφορο, ὥστε ἦταν φανερὸ ὅτι ὁ θεῖος του εἶχε μαντεύει καλὰ τὴν ἐνδόμυχη σκέψη του.

— Ναί, ναί ! ἐξηκολούθησε ὁ γέρο - ζωγράφος. Ἐγὼ εἶμαι μιὰ παληὰ ἄχρηστη καραβάνα... ἕνας σοβατζῆς, ὅπως μᾶς ὀνομάζετε σεῖς οἱ νέοι... Ἡ ζωγραφική μου δὲν ἔχει καμμιὰ σχέσι μὲ τὴν δική σου. Ἀλλὰ ὁπωσδήποτε μοῦ κάνει εὐχαρίστησι νὰ σοῦ δείξω τὰ τελευταῖα μου ἔργα.

Ὁ γέρο Ραβιγιὰρ σηκώθηκε καὶ μὲ τὸ ἀργὸ τσακιστὸ βῆμα τοῦ ἀρθριτικοῦ, προχώρησε πρὸς τὴν πόρτα.

Ὁ Μπερτράν μὲ ὕφος καρτερικότητος ἀκολούθησε τὸν θεῖο του καὶ ἀνέβηκαν τὴν μικρὴ περιφερικὴ σκάλα ποὺ ὁδηγοῦσε στὴν ταράτσα, ὅπου ἦταν ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ τὸ ἀτελιὲ τοῦ γέρου ζωγράφου κι' ἀπ' τὴν ἄλλη ὁ περιστερεῶνας του.

Ὅταν ἔφθασαν ἐπάνω, ὁ θεῖος ἄνοιξε μιὰ πόρτα καὶ βρέθηκαν μέσα σ' ἕνα στρογγυλὸ δωμάτιο καταπλημμυρισμένο ἀπὸ φῶς.

— Νὰ ἡ ἐφετεινή μου ἐργασία, εἶπε ὁ γέρο - ζωγράφος μὲ περηφάνεια.

Καὶ μὲ τὸ κάτασπρο χέρι του ποὺ ἔτρεμε ἐλαφρά, ἔδειξε μισὴ δωδεκάδα πορτραίτων ποὺ ἦταν κρεμασμένα σὲ μιὰ εἰδικὴ προθήκη, τὸ ἕνα δίπλα στὸ ἄλλο, ἐνῶ συγχρόνως παρακολουθοῦσε μὲ ὕφος κάπως ἀνήσυχο τὴν ἔκφραση τοῦ ἀνηψιοῦ του, γιὰ νὰ ἰδῆ τί ἐντύπωση τοῦ ἔκαναν.

— Δοιπόν ; τὸν ρώτησε σὲ λίγο. Πῶς σοῦ φαίνονται ;

— Μοιάζουν παρὰ πολὺ μὲ τὰ πρωτότυπα, ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος μὲ ὕφος ὑπερτάτης περιφρονήσεως.

— Δὲν εἶνε ἄσχημα ! ξανάπε εὔθυμα ὁ θεῖος.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ νέος ὕψωσε τοὺς ὤμους του, ὁ γέρος ἐξηκολούθησε:

— Ναί, ναί, ξέρω ὅτι γιὰ σᾶς τοὺς νέους, ποὺ ἤρθατε μὲ τὸ τελευταῖο τραῖνο στὴν τέχνη, ἡ μεγάλη ὁμοιότης μὲ τὸ πρωτότυπο εἶνε ἐλάττωμα τρομερό. Πιτσιλίζετε τρεῖς κύβους κόκκινους καὶ ἄλλα τέσσερα πράσινα παραλληλόγραμμα, τὰ στριμώγνετε ὅλα μαζύ, τὰ πασαλείβετε μ' ἕνα φόντο γκρί, πετᾶτε ἀπάνω κι' ἕνα μάτι προφίλ καὶ γράφετε ἀπὸ κάτω : «Πορτραῖτο τῆς κομήσσης τάδε...»

— Μὰ δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε φωτογραφίες σὰν ἐσᾶς, εἶπε ξερὰ ὁ νέος.

— Φωτογραφίες !.. Φωτογραφίες, ἐπανέλαβε ὁ θεῖος μὲ ὕφος σκανδαλισμένο. Ἔ, λοιπόν, ἐγὼ προτιμῶ τὶς φωτογραφίες ἀπὸ τὰ ὀρνιθοσκαλίσματα.

Ὁ Μπερτράν ἐσήκωσε τοὺς ὤμους του καὶ ἀποκρίθηκε μ' ἕναν τόνο ποὺ εἶχε κάτι σκληρό :

— Ὀρνιθοσκαλίσματα ἢ ὄχι, ὑπάρχει ἕνας μεγάλος κριτὴς γιὰ νὰ τὰ κρίνη : Τὸ κοινόν. Ἐνῶ τὰ δικά σας ἔργα μένουν κρεμασμένα ἐδῶ μέσα δίπλα στὸν περιστερεῶνα, ἐγὼ μὲ τοὺς κύβους μου καὶ μὲ τὰ παραλληλόγραμμά μου, τὰ ὀρνιθοσκαλίσματα, ὅπως τὰ λέτε σεῖς, τὰ πουλάω στὸ φτερό. Δὲν μοῦ μένουν οὔτε στιγμή. Μάλιστα ! Τὰ π ο υ λ ά ω !

Ἡ λέξις ἐκείνη ἔκανε μεγάλη ἀῖσθηση στὸν γέρο ζωγράφο. Ἐκύτταζε ἄφωνος τὸν ἀνηψιό του, ὁ ὁποῖος ἀμείλικτος ἐξηκολούθησε μὲ μιὰ ἄπειρη ὑπερηφάνεια :

— Τ' ἀκοῦτε, θεῖε μου ; τὰ πουλάω ! Ἂν ἔρθετε στὸ ἀτελιέ μου εἶνε ζήτημα ἂν θὰ βρῆτε πέντ' ἕξη πίνακες δικούς μου...

— Ὥστε ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ ἀγοράζουν τὰ ἔργα σου ; ρώτησε μὲ μιὰ παράξενη εἰρωνία ὁ γέρος.

— Περισσότεροι ἀπ' ὅσους φαντάζεσθε.

— Τοὺς γνωρίζεις τοὺς ἀγοραστάς σου;

— Ὄχι. Τί ὠφελεῖ ἄλλως τε ; Ἔχω ἕναν ἔμπορο ὁ ὁποῖος μοῦ ἀγοράζει ὅλα τὰ ἔργα μου μόλις τ' ἀποτελειώνω καὶ τὰ μεταπωλεῖ ἐκεῖνος στοὺς πελάτες. Ἔτσι ἐγὼ δὲν ἔρχομαι καθόλου σ' ἐπαφὴ μ' αὐτούς. Ἐγὼ δὲν ἔχω παρὰ νὰ περνάω ἀπ' τὸ ταμεῖο του καὶ νὰ πέρνω τὰ λεφτά.

Κοντοστάθηκε μιὰ στιγμὴ κι' ἐξηκολούθησε μὲ ἐντονώτερο ὕφος.

— Ἀ ! Πέρασε πειά, θεῖε μου, ἡ ἐποχὴ ποὺ οἱ νέοι ζωγράφοι φοροῦσαν πλατύγυρα καπέλλα, μακρυὰ μαλλιὰ καὶ γραβάτες ἀτελείωτες καὶ περνοῦσαν ὅλη τὴν ἡμέρα τους καπνίζοντας καὶ χάνοντας τὸν καιρό τους σὲ ἐκνευριστικὲς συζητήσεις μὲ τὸ αἰώνιο στερεότυπο μοτίβο. «Ἡ τέχνη γιὰ τὴν τέχνη». Ἐμεῖς σήμερα ἔχουμε τὰ αὐτοκινητά μας καὶ τὶς καταθέσεις μας στὴν τράπεζα.

— Τόσο τὸ χειρότερο... γιὰ τὴν τέχνη, εἶπε ὁ γέρος.

Ἐπλησίασε τὰ πορτραῖτα του, χαϊδεψε ἁπαλὰ τὶς κορνίζες του, ὅπως χαϊδεύει κανεὶς τὰ μαλλιὰ ἑνὸς προσώπου ἀγαπημένου, καὶ εἶπε.

— Εἶνε ἀλήθεια, βέβαια πὼς εἶνε πολὺς καιρὸς τώρα ποὺ δὲν πουλῶ τὰ ἔργα μου... Ἐγὼ δὲν ἔχω αὐτοκίνητο καὶ οἱ ἔμποροι ἀγνοοῦν τὸν δρόμο τοῦ περιστερεῶνος μου... Ἀλλὰ τόσο τὸ καλύτερο ! Γιατὶ θὰ στενοχωριόμουν πολὺ ἂν ἀναγκαζόμουν νὰ ἀποχωρισθῶ τὰ φτωχά μου ἔργα, στὰ ὁποῖα ἔχω βάλει τὸ καλύτερο μέρος τοῦ ἑαυτοῦ μου καὶ τῆς ζωῆς μου !

— Εὐτυχῶς ἔχετε εἰσοδήματα ! εἶπε σαρκαστικὰ ὁ Μπερτράν, ἀνάβοντας ἕνα τσιγάρο μὲ χρυσὸ ἐπιστόμιο.

Ὁ γέρο Ραβιγιὰρ κύτταξε τὸν ἀνηψιό του μὲ ἕνα ὕφος παράξενο καὶ εἶπε.

— Ναί ! Ἔχεις δίκηο !.. Εὐτυχῶς ἔχω εἰσοδήματα.

***

Ἕξη μῆνες ἀργότερα ὁ Μπερτράν Ραβιγιὰρ πῆρε μιὰ μέρα ξαφνικὰ ἕνα τηλεγράφημα ποὺ τοῦ ἀνήγγελε ὅτι ὁ γέρο θεῖος του εἶχε πεθάνει αἰφνιδίως.

Μιὰ βαθειὰ τύψις ἐκυρίευσε τὸν νέο στὴ σκέψι ὅτι τὸν εἶχε πικράνει τόσο πολὺ στὴν τελευταία του ἐπίσκεψη.

Τοῦ ἔδειξε μεγάλη σκληρότητα, ἔλεγε μονολογῶντας. Ἦταν κι' αὐτὸς βέβαια ἕνας σοβατζῆς, ἀνίκανος νὰ παρακολουθήση τὶς κατευθύνσεις τῆς συγχρόνου τέχνης. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἔπρεπε νὰ τοῦ τὸ πῶ αὐτὸ καὶ μάλιστα μὲ τέτοια σκληρότητα. Στὸ κάτω-κάτω μ' ἀγαποῦσε σὰν παιδί του... κάτι περισσότερο ἀπὸ παιδί του.»

Χωρὶς νὰ χάση καιρὸ πήδησε στὸ αὐτοκινητάκι του κι' ἔτρεξε στὸ χωριὸ ποὺ ἦταν ἡ ἔπαυλις τοῦ θείου του. Μόλις ἐπρόφθασε νὰ παρευρεθῆ στὴν κηδεία του.

Ἡ κηδεία ἦταν τόσο ἁπλῆ, σχεδὸν τόσο φτωχική, ὥστε ὁ Μπερτράν συγκινήθηκε ἀκόμη περισσότερο.

Μετὰ τὴν κηδεία γύρισε στὴν ἔπαυλι τοῦ θείου του, ἡ ὁποία ὅπως καὶ ὅλη ἡ ἄλλη περιουσία περιεχόταν πειὰ σ' αὐτόν, τὸν μόνο κληρονόμο τοῦ γέρου ζωγράφου. Ἡ Ἰωσηφίνα, ἡ γρηὰ ὑπηρέτρια ποὺ τὸν περίμενε στὸν μισοσκότεινον διάδρομον, τὸν πλησίασε καὶ τοῦ παρέδωσε ἕνα κλειδί.

— Ὁ μακαρίτης ὁ κύριος, τοῦ εἶπε, μοῦ εἶχε δώσει αὐτὸ τὸ κλειδὶ λίγο πρὶν πεθάνη καὶ μοῦ εἶπε μετὰ τὸν θάνατό του νὰ τὸ παραδώσω ἀμέσως στὰ χέρια σας.

— Τί κλειδὶ εἶνε αὐτό ; ρώτησε ὁ νέος.

— Τὸ κλειδὶ τοῦ μεγάλου κομμοδίνου ποὺ βρίσκεται μέσα στὸ ἀτελιέ... ἐπάνω στὴν ταράτσα.

Σκανδαλισμένος ὁ Μπερτράν ἀνέβηκε γρήγορα-γρήγορα τὴν περιφερικὴ σκαλίτσα, μπῆκε στὸ ἀτελιὲ καὶ ἔτρεξε στὸ μεγάλο κομμοδίνο.

Ἀλλὰ μόλις ἄνοιξε τὸ πρῶτο συρτάρι στάθηκε σὰν ἀπολιθωμένος μὲ τὰ μάτια γουρλωμένα.

— Μπᾶ ! Τί εἶν' αὐτά ; φώναξε.

— Ἄνοιξε καὶ τὰ ἄλλα συρτάρια ἀλλὰ στὸ καθένα ποὺ ἄνοιγε ἡ ἔκπληξίς του δυνάμωνε ὁλοένα περισσότερο.

Ἐκεῖ μέσα στιβαγμένα τὸ ἕνα ἐπάνω στὸ ἄλλο βρισκόντουσαν ὅλα τὰ δικά του ἔργα, ὅλοι οἱ πίνακες τοὺς ὁποίους εἶχε παραδώσει κατὰ καιροὺς στὸν ἔμπορό του. Δὲν ἔλειπε οὔτε ἕνας. Ἦταν ἐκεῖ ὅλη ἡ παραγωγή του ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ εἶχε πρωτοαρχίσει νὰ ζωγραφίζη. Θάλεγε κανεὶς πὼς ἦταν θαῦμα, διαβολικὴ ἐνέργεια !

Ἐμβρόντητος ὁ νέος περιέφερε τὰ βλέμματά του ἐδῶ κι' ἐκεῖ σὰν νὰ ζητοῦσε ἐξήγησι τοῦ παραδόξου ἐκείνου φαινομένου.

Τότε εἶδε ἐπάνω στὸ κομμοδῖνο ἕναν μεγάλο κίτρινον φάκελλο.

Μὲ χέρια τρέμοντα τὸν ἔσχισε καὶ διάβασε τὰ ἑξῆς :

«Ἀγαπημένε μου ἀνηψιέ,

«Ὅταν θὰ ἀνοίξης αὐτὸ τὸ ἐρμάριο ἐγὼ δὲν θὰ ὑπάρχω πειὰ καὶ θὰ ἔχης χάσει τὸν πιὸ στοργικὸ φίλο σου καὶ συγχρόνως τὸν μοναδικό σου πελάτη. Ἀφοῦ τὸ ἰδεῶδες σου ἦταν νὰ πουλᾶς τὰ ἔργα σου, προσπάθησα νὰ σοῦ προσφέρω ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερον καιρὸ τὴν ἱκανοποίησι αὐτήν. Ἔτσι ἔχω τὴν ἱκανοποίησι ὅτι ἐμπογιάτισα ἀρκετὰ καλὰ τὴν πραγματικότητα σὰν σοβατζῆς ποὺ εἶμαι. Ἐλπίζω ὅτι θὰ μοῦ συγχωρήσης τὴν διαγωγή μου αὐτὴ μὲ τὴν σκέψι ὅτι τὸ ἐλατήριό της ἦταν ἡ ἄπειρη γιὰ σὲ ἀγάπη μου καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ σὲ βλέπω εὐτυχῆ...»